

OBSAH

Úvod	7
I. Cizí, nežádoucí a tolerovaní	11
Pokusy o právní definici menšin	12
Význam menšin ve společnosti i v mezinárodní politice	17
Světový, nebo evropský problém?	21
Rozdíly pojetí národa a menšin v Evropě	21
Mimoevropský svět a jeho odlišný vývoj	23
Specifika kontinentů přistěhovalců (Severní a Jižní Amerika, Austrálie)	28
Menšiny na celém světě, nebo jen v Evropě?	31
Státní úřady, právo a řešení menšinových konfliktů	33
Výrazná specifika menšin z hlediska práva	36
Různorodé koncepce právní úpravy postavení menšin	45
II. Celkový vývoj menšinových problémů v Evropě	49
Starší tradice menšinového problému	50
Starověk	50
Středověk a raný novověk do 18. století	55
Od počátků moderního nacionalismu do první světové války	61
Problém vymezení národa v teorii a praxi	61
Klid před nacionální bouří v letech 1814-1847	67
Revoluce 1848-1849 - mezník střeoevropského nacionalismu	69
Nacionalismus v evropské politice před první světovou válkou	71
Světové války a meziválečná éra jako vrchol nacionálních konfliktů	78
Pařížská mírová konference a ochrana menšin	80
Menšiny jako klíčový problém Evropy po první světové válce	84
Společnost národů a ochrana menšin ve vývoji evropské politiky	89
Systém ochrany menšin v rámci Společnosti národů	94
Druhá světová válka jako zlom v přístupu k menšinám	100
Od druhé světové války do současnosti	102
Zásahy proti Němcům i jiným menšinám po válce a jejich následky	104
Mezinárodní organizace a menšiny po roce 1945	107
Situace v sovětském bloku	111
Západní země a rozvoj ochrany lidských práv	114
Komplikovaný vývoj v Evropě po roce 1989	117
III. Nebezpečné menšiny v Evropě?	125
Drang nach Osten, nebo útlak pracovitých Němců v pozici menšin?	126
Německo a nové Rakousko po roce 1918	132
Německé menšiny v meziválečné Evropě	139
Nacistické plány a osud německých menšin po válce	149

Menšinová politika SRN, problém neonacismu a vliv Německa v Evropě.....	159
Smiří se někdy Maďari s rozpadem Uherska a Trianonským mírem?	163
Středověké Uhersko a vztah k českým zemím.....	165
Počátky moderního nacionalismu v Uhersku.....	167
Uhersko před rokem 1918 jako maďarský národní stát?	169
Pařížská mírová konference 1919–1920 a Trianonský mír	171
Menšiny na území bývalého Uherska po roce 1918	174
Revizionistická zahraniční politika Maďarska po roce 1918.....	179
Dočasné úspěchy Maďarska za druhé světové války a jejich poválečné následky.....	183
Otázka maďarských menšin za komunistické éry	187
Vývoj otázky maďarských menšin a revize Trianonu po roce 1989.....	192
Bude trvat anglo-irský spor věčně, nebo ještě déle?	196
Angličané dobývají Irsko (do 17. století).....	199
Irsko pod anglickou nadvládou v letech 1652–1921	204
Odbojná katolická menšina v Severním Irsku.....	207
Cesta ke kompromisu v Severním Irsku od roku 1985?	210
Španělsko – stát ohrožený menšinami?	213
Národnostní složení Španělska.....	215
Menšiny ve španělském středověku	218
Španělský novověký centralismus a regionální tradice	221
Menšiny v obnovené španělské demokracii po roce 1975	224
Další menšiny v Evropě	228
Jihoslované jako jeden národ, nebo krutý střet civilizací na Balkáně? ..	228
Rusové v bývalém SSSR jako nová „nebezpečná“ menšina?	236
Ostatní menšiny a přistěhovalci – skupiny bez šance se prosadit?	241
Několik slov závěrem	246
Resumé	

Úvod

Kniha rozebírá menšinové národnostní spory v Evropě, kdy se různé, a to i dosti početné skupiny obyvatel, považují – někdy více, jindy méně oprávněně – za cizince ve vlastní zemi. I dnes je bohužel tento problém mnohde tíživý, jako třeba v Baskicku, Severním Irsku, ale i na jižním Slovensku. Často se přitom přehlíží, že zmiňované nacionální či náboženské antagonismy mívají dlouhé tradice a jejich počátky sahají leckdy i tisíc let hluboko. V první části kniha pojednává o sporné otázce vymezení těchto skupin, následuje zdůraznění především evropského charakteru otázky i naznačení některých metod řešení (hlavně právních). Ve druhé části je podán celkový vývoj problematiky menšin, pochopitelně se zaměřením na období moderního nacionalismu od první poloviny 19. století, kdy se stala tato otázka zvláště naléhavou. Nejrozsaáhlejší, třetí část podává přehled jednotlivých potenciálně nebezpečných konfliktů v Evropě. Od německých a maďarských menšin, které již téměř století představují skupiny přinášející dokonce rizika pro evropský mír, přes dlouhodobý anglo-irský antagonismus a specifickou situaci menšin ve Španělsku, zajímavou otázku jihoslovanskou až po nejnovější výzvy, které přinesl rozpad SSSR. Klíčovou roli tedy hraje zachycení zásadních mezníků vývoje různých národnostních i náboženských konfliktů. Příslušníci mnoha početných skupin se často v podstatě přes noc (například na konci první světové války) stali menšinami, tedy leckdy jakýmiisi cizinci ve vlastní zemi.

Otázka menšinová a s ní nemálo propojený národnostní problém je námětem mimořádně bohaté literatury, kdy pouhý seznam hlavních publikací by byl nepochybně delší než celá tato kniha. I český čtenář má již k dispozici řadu publikací, kde je třeba ocenit z českých autorů alespoň Miroslava Hrocha, z překládaných zahraničních zmiňme třeba Erica Hobsbawma.

Specifikem předkládané publikace je zejména značný zájem věnovaný právním aspektům, které jsou jinak spíše přehlíženy. Autor je totiž vzděláním historik i právník a otázce vývoje právního postavení menšin se věnuje dlouhodobě. Téma právní postavení menšin zpracoval ve více než čtyřech desítkách publikací (zejména volná trilogie knih Menšiny v meziválečném Československu [2009], Menšiny v komunistickém Československu [2007], Menšiny a právo v České republice, spolu s řadou spoluautorů [2009]). Na tyto práce je třeba odkázat zájemce o hlubší poznání problému – zejména o českém vývoji, kteří zde naleznou i mnohem důkladnější vědecký aparát.

Nastínit stručný alespoň rámcový přehled menšinové problematiky v Evropě – zejména ve vztahu k právu – je úkolem obtížným, skoro až problematičtým a s tímto faktem musí čtenář počítat. Obecná pravidla se u menšinové otázky i jejích právních aspektů hledají těžko, zatímco výjimek je vždy nadbytek. Na druhé straně však zejména novým zájemcům o komplikovanou a svéráznou menšinovou problematiku může být takovýto přehled přínosem. Autor se přitom snaží, aby text byl čitelný i pro osoby neobeznámené s problematikou. Doufá přitom jak v zájem čtenáře o bohužel stále aktuální problém, tak v odborný přínos, protože takovýto byt jen rámcový přehled vycházející značně z právních aspektů v české literatuře dosud chybí. Přitom především právní řešení má nemalý praktický význam, protože státy se s menšinovou